

บทที่ 5

บทสรุป และเสนอแนะ

บทสรุป

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบังคับโทษปรับมาแล้ว จะเห็นว่าเมื่อศาลได้พิพากษาลงโทษปรับแล้ว จำเลยก็ต้องนำค่าปรับมาชำระต่อศาลหรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยก็มีมาตรา 29, 30 ในมาตรา 29 กำหนดให้ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับนำเงินค่าปรับมาชำระต่อศาลภายในกำหนด 30 วันหากว่าเลยกำหนดเวลานี้ไปแล้วจำเลยไม่สามารถนำเงินมาชำระค่าปรับได้ก็ต้องถูกยึดทรัพย์หรือ กักขังแทนค่าปรับ โดยในการกักขังแทนค่าปรับถืออัตรา 70 บาท ต่อวันตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30

ในการบังคับโทษปรับนั้น ในทางปฏิบัติการยึดทรัพย์แทนค่าปรับในกรณีที่บุคคลธรรมดาต้องโทษปรับมีการใช้น้อยมากหรืออาจจะไม่ใช้เลย เนื่องจากการยึดทรัพย์มีขั้นตอนและวิธีการที่ยุ่งยากรวมทั้งอาจจะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบังคับคดีมาใช้ค่าปรับเพราะจำเลยอาจจะไม่มียทรัพย์ให้ยึด หรือยึดมาแล้วก็ไม่แน่นอนว่าจะพอชำระค่าปรับหรือไม่ ตรงข้ามกับการกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่ายและสะดวกกว่า ศาลจึงใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับมากกว่าที่จะใช้วิธีการยึดทรัพย์แทนค่าปรับแม้ว่าการกักขังแทนค่าปรับถูกมองว่าเป็นการไม่สอดคล้องตามความมุ่งหมายของคำพิพากษาเพราะคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเป็นกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นควรลงโทษปรับสำหรับความผิดที่จำเลยกระทำ แต่ปรากฏต่อมาว่าจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับได้ทันในกำหนดกลับต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งเป็นการบังคับเอา กับเสรีภาพของจำเลยอันเป็นโทษที่หนักกว่าโทษปรับตามความมุ่งหมายเดิมที่มุ่งบังคับเอา กับทรัพย์สินอันเป็นตัวเงินของจำเลยเท่านั้นก็ตาม นอกจากนั้น การใช้การ

กักขังแทนค่าปรับยังมีผลเสียตามมาอีกมาก กล่าวคือการกักขังแทนค่าปรับเป็นการนำผู้ต้องโทษปรับไปขังไว้ในระยะเวลาสั้นๆ ทำให้ผู้ต้องโทษปรับต้องเข้าไปคลุกคลีกับผู้กระทำผิดความผิดต่างๆไป อันจะทำให้มีการถ่ายทอดและเรียนรู้พฤติกรรมของการกระทำผิดความผิดต่อกันได้ การกักขังแทนค่าปรับยังมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการจำคุกระยะสั้นที่ได้มีความพยายามหลีกเลี่ยงโดยการนำโทษปรับมาใช้ด้วย ทั้งนี้เพราะการจำคุกระยะสั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อผู้กระทำผิด ต่อรัฐ และต่อสังคมเนื่องจากการจำคุกระยะสั้นไม่สามารถที่จะอบรม สั่งสอน ปรับปรุงผู้กระทำผิดให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เพราะระยะเวลาสั้นเกินไป ในด้านสถานที่จำคุก (กักขัง) ก็มีไม่เพียงพอ ทำให้ต้องจำคุกหรือกักขังรวมกันอันมีผลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมในการกระทำผิดต่อกัน ซึ่งเป็นการเสี่ยงที่ผู้กระทำผิดจะกระทำผิดซ้ำได้ อันส่งผลให้ผู้ต้องโทษปรับกลับเข้าสู่สังคมในขณะที่ไม่ปลอดภัยต่อสังคม อีกทั้ง ในด้านของรัฐก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องขัง จ้างบุคคลากร และต้องสร้างสถานที่คุมขังเพิ่มโดยไม่มีสิ้นสุด ซึ่งค่าใช้จ่ายเพื่อการนี้ แต่ละปีมีไม่ใช่น้อย

ในหลายประเทศ ก็ได้มีความพยายามในการเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น ส่วนหนึ่งก็โดยการนำโทษปรับมาใช้ แต่ก็มีปัญหาเกิดขึ้น กล่าวคือ การลงโทษปรับเป็นการบังคับเอากับตัวเงินของจำเลย สถานะทางเศรษฐกิจของจำเลยแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน เมื่อศาลลงโทษปรับ ค่าปรับจำนวนหนึ่งอาจจะรุนแรงมากต่อผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี แต่อาจจะไม่กระทบกระเทือนต่อจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า อันอาจจะส่งผลให้เกิดความคิดว่าเงินสามารถซื้อความผิดได้ ทำให้ความไม่เป็นธรรมในการบังคับโทษปรับเกิดขึ้นได้ บางประเทศ เช่น ประเทศสวีเดน ก็ได้นำวิธีการกำหนดโทษปรับโดยใช้ระบบวัน-ปรับ (Day-fines) กล่าวคือ ในการลงโทษปรับ ศาลจะกำหนดโทษปรับเป็นวัน เช่น ให้ปรับเป็นจำนวน 10 วัน ในระบบนี้ ก่อนที่ศาลจะกำหนดโทษศาลจะต้องทราบรายได้ของจำเลยแต่ละคนก่อนว่า แต่ละคนมีรายได้เฉลี่ยต่อวันเท่าไร โดยอาจจะทราบจากการที่จำเลยแถลงให้ทราบ หรือจากการรายงานของพนักงานอัยการ เช่น อาจจะดูจากหลักฐานการเสียภาษี ซึ่งปกติจะเป็นความลับของผู้เสียภาษี แต่ก็อาจจะกำหนดให้เป็นข้อยกเว้นได้ในกรณีนี้ ซึ่งในการคำนวณรายได้ของจำเลยหากจำเลยเห็นว่าข้อเท็จจริงไม่ถูกต้องก็สามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบหักล้างได้ เมื่อทราบรายได้

เฉลี่ยต่อวันของจำเลย ศาลก็จะกำหนดโทษปรับ โดยกำหนดให้ปรับเป็นจำนวนวัน การลงโทษปรับในกรณีนี้ทำให้ความเหลื่อมล้ำของการลงโทษระหว่างคนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจดีและคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีได้รับผลกระทบเสมอภาคกัน แต่ระบบนี้ ก็อาจจะมีความเหมาะสมในประเทศที่มีระบบการจัดเก็บภาษีที่ดีทำให้การคำนวณราย ใต้เฉลี่ยต่อวันของผู้ต้องโทษปรับง่ายขึ้น แต่ระบบนี้ก็อาจจะไม่เหมาะหรือไม่นิยมใช้ ในบางประเทศโดยเห็นว่าระบบนี้แม้จะเป็นระบบที่ดีและมีประสิทธิภาพในการลงโทษ อยู่มากแต่หากจะนำมาใช้จะก่อให้เกิดความยุ่งยาก และภาระหนักจะตกอยู่กับพนักงาน ที่จะต้องสืบหาความจริงว่ารายใต้ของจำเลยแต่ละคนเป็นอย่างไร จะทำให้เกิด ความล่าช้าในการพิจารณาดีของศาล เนื่องจากแต่ละวันคดีขึ้นมาสู่ศาลเป็นจำนวน มากอยู่แล้ว ในบางประเทศจึงใช้การกำหนดโทษปรับแบบตายตัว หรือกำหนดไว้ อย่าง เป็นสัดส่วน โดยได้มีการปรับปรุงระบบนี้โดยการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษปรับได้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของโทษปรับ ระหว่างคนจนกับคนรวย กล่าวคือ กฎหมายได้ระบุอัตราขั้นต่ำสูงขั้นต่ำเอาไว้กว้าง หรืออาจจะระบุแต่อัตราค่าปรับขั้นสูงไว้สูงแต่ไม่ระบุขั้นต่ำ หรือระบุแต่เฉพาะอัตรา ขั้นต่ำแต่ไม่ระบุขั้นสูง ทั้งนี้ ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ อย่าง เต็มที่หากเห็นว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็อาจจะกำหนด ค่าปรับสูงเพื่อให้โทษปรับเป็นผลร้ายต่อจำเลย และหากพิจารณาเห็นว่าจำเลยเป็น คนยากจนก็อาจจะกำหนดโทษปรับลดหลั่นลงมา ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การลงโทษปรับต่อ การกระทำความผิดอย่างเดียวกันผู้กระทำความผิดจะได้รับผลกระทบจากการลงโทษ ปรับทางอาญาเท่า ๆ กัน ประเทศที่กำหนดโทษปรับแบบขั้นต่ำขั้นสูง เช่น ประเทศ อังกฤษ ประเทศเดนมาร์ก ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

ในการกำหนดโทษปรับนั้น ไม่ว่าจะ เป็นกรณีการกำหนดโทษปรับปรับใน ระบบวัน-ปรับ หรือกรณีการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว หรือการกำหนดโทษปรับโดย ระบุอัตราขั้นต่ำขั้นสูง ก็ตาม เมื่อศาลได้พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและลงโทษปรับ ในการชำระค่าปรับตามระบบต่าง ๆ เหล่านี้ จำเลยก็ยังต้องนำเงินก้อน หรือต้อง จ่ายค่าปรับเป็นเงินก้อนตามกำหนดเวลาที่กฎหมายบังคับขยู่กันเอง ในกรณีที่จำเลย เป็นคนมีฐานะทางการเงินไม่ดี ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ทันในกำหนดเวลาก็ต้อง ถูกจำคุก (ของไทยคือกักขัง) หรือถูกยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับขยู่กันเอง ซึ่งช่องว่างอัน นี้ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อจำเลย เพื่อลดช่องว่างตรงจุดนี้ หลายประเทศ

ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมาย หรือวางเป็นจารีตประเพณีให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ ต่อศาล เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะและความร้ายแรงของความผิด ประวัติลักษณะนิสัย และฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยประกอบแล้ว เช่น ประเทศเยอรมัน ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษปรับเอาไว้ว่า ในการกำหนดโทษปรับศาลจะต้องคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลย หากพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่สามารถที่จะชำระค่าปรับ ได้ทันที ศาลอาจอนุญาตให้ยืดระยะเวลา ในการชำระค่าปรับออกไป หรืออนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ โดยตรง ก็ได้ แต่ถ้าปรากฏต่อมาว่าฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยดีขึ้น หรือจำเลยบิดพลิ้วไม่ยอมชำระค่าปรับตามงวดที่กำหนด ศาลมีอำนาจที่จะสั่งเพิกถอนการอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับนั้นเสีย แล้วดำเนินการบังคับเอาค่าปรับทันทีโดยวิธีการยึดทรัพย์ หรือให้ใช้แรงงานแทนค่าปรับ ประเทศนอร์เวย์ได้กำหนดว่า ในการกำหนดโทษปรับ ศาลไม่เพียงแต่จะคำนึงถึงความผิดที่ผู้กระทำผิดได้กระทำขึ้นเท่านั้น แต่ศาลจะต้องคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยและจำนวนเงินค่าปรับที่เหมาะสมที่ผู้กระทำผิดชำระได้ โดยวิธีการชำระค่าปรับนั้น กฎหมายยินยอมให้มีการใช้วิธีการผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ ได้ ส่วนการจำคุกแทนค่าปรับนั้น เป็นมาตรการสุดท้ายเมื่อไม่สามารถบังคับโทษปรับโดยวิธีอื่นได้ ประเทศสวีเดน เป็นประเทศที่มีระบบโทษปรับคู่กล่าวคือ มีทั้งระบบการปรับแบบเดิมที่กำหนดจำนวนเงินค่าปรับไว้ตายตัว และมีระบบการปรับแบบรายวัน โทษปรับตามวิธีแรกนั้น ใช้เฉพาะกับความผิดลหุโทษ ส่วนความผิดอื่นที่มีโทษปรับ หรือมีโทษจำคุกกระยะสั้นจะเป็นไปตามระบบโทษปรับรายวัน ในการบังคับชำระค่าปรับ ผู้ต้องโทษปรับมีหน้าที่ที่จะต้องชำระค่าปรับในทันที แต่ถ้าหากมีความขัดข้องในทางการเงิน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจบังคับค่าปรับมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้วิธีการต่าง ๆ คือ พิจารณายืดกำหนดระยะเวลาโดยยอมให้ผิดผ่อนการชำระค่าปรับได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ หรืออนุญาตให้ชำระค่าปรับโดยวิธีการผ่อนส่งได้ ส่วนการจำคุกจะเป็นวิธีการสุดท้ายเมื่อไม่สามารถบังคับค่าปรับได้ ในประเทศอังกฤษการลงโทษปรับถือตามพระราชบัญญัติอาญาติธรรม (The Criminal Justice Act 1967) ซึ่งมีสาระสำคัญคือ หลักการชำระค่าปรับศาลจะกำหนดระยะเวลาให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสชำระค่าปรับในช่วงระยะเวลาอันสมควร หรืออาจจะสั่งให้ผู้กระทำผิดผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ

ได้ นอกจากนั้นศาลอาจจะสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับอยู่ภายใต้การสอดส่องคุมความประพฤติโดยบุคคลที่ศาลกำหนดไว้ซึ่งมักจะได้แก่พนักงานคุมประพฤติอีกด้วย ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีคณะกรรมการที่ปรึกษาว่าด้วยมาตรฐานและเป้าหมายอาญาติธรรมแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1973 (National Advisory Commission on Criminal Justice Standards and Goals 1973) ได้เสนอแนะทางปฏิบัติว่าด้วยการใช้โทษปรับไว้ว่า ในการลงโทษปรับศาลพึงพิจารณาถึงโอกาสและความสามารถของผู้กระทำความผิดที่จะชำระค่าปรับได้ในลักษณะที่ไม่เป็นภาระเกินขีดความสามารถที่จะชำระค่าปรับนั้น ทั้งการกำหนดอัตราค่าปรับนั้นควรคำนึงถึงภาวะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรในการกำหนดอัตราค่าปรับที่เหมาะสม และควรจะได้มีบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจผ่อนผันการชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ และกำหนดบทลงโทษจำคุกแก่ผู้จงใจหลีกเลี่ยงการชำระค่าปรับในทุกกรณี

จะเห็นได้ว่า ในการบังคับโทษปรับของต่างประเทศหลายประเทศ ได้กำหนดให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้หลังจากที่ได้พิจารณาถึงลักษณะและความร้ายแรงของความผิด ประวัติลักษณะนิสัย และฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยประกอบแล้ว หากพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยมีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าปรับได้แต่ไม่สามารถจะชำระค่าปรับได้ทันในกำหนดเวลา ก็มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับโดยนำค่าปรับมาชำระต่อศาล หรือต่อพนักงานผู้มีหน้าที่รับชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ ตามที่ศาลกำหนด นอกจากนั้น บางประเทศก็มีการกำหนดให้ศาลสามารถนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ในการลงโทษปรับด้วยกันได้ เพื่อให้การบังคับโทษปรับมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย ก็มีประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายพิเศษอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา ได้กำหนดโทษปรับโดยมีทั้งการกำหนดโทษปรับแบบเด็ดขาด และกำหนดไว้อย่างสัมพัทธ์ ในการบังคับโทษปรับนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ได้กำหนดให้จำเลยนำค่าปรับมาชำระต่อศาลภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน หากว่าจำเลยไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าปรับได้ในกำหนดเวลาดังกล่าว จำเลยก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับทันที ดังที่กล่าวแล้วว่า การกักขังแทนค่าปรับนั้น นอกจากจะไม่สอดคล้องตามความมุ่งหมายของคำพิพากษาแล้ว ยังมีผลเสียประการอื่นๆ อยู่ด้วย นอกจากนั้น ประมวลกฎหมายอาญาก็ไม่ได้บัญญัติให้จำเลยขอผ่อนชำระค่า

ปรับได้ และไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจให้จำเลย
 ผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ ต่อศาลไว้ได้อย่างชัดเจนโดยตรงแต่ประการใด จึงมี
 ปัญหาว่าตามประมวลกฎหมายอาญาเมื่อจำเลยถูกพิพากษาให้ลงโทษปรับศาลจะมี
 อำนาจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้หรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็มีความเห็น
 ของนักกฎหมายบางท่าน เห็นว่าศาลไม้อาจจะอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้
 โดยให้ความเห็น ว่า มาตรา 29 กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในกรณีที่ปรากฏเหตุอันควร
 สงสัยในระหว่างระยะเวลา 30 วันว่าจำเลยจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับใน
 ประการที่จะสั่งเรียกประกัน หรือสั่งให้กักขังจำเลยแทนค่าปรับไปพลาง ๆ ก่อนก่อน
 ครบกำหนด 30 วัน แต่มิได้บัญญัติให้อำนาจศาลที่จะสั่งให้ผ่อนชำระค่าปรับได้แต่
 ทีเดียว อีกทั้งการปรับเป็นโทษทางอาญา การบังคับให้จำเลยชำระค่าปรับเป็นการ
 บังคับคดีอาญา ซึ่งจะต้องกระทำโดยไม่ชักช้า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
 อาญา มาตรา 245 โอกาสที่จำเลยจะขอผ่อนชำระค่าปรับจึงมีเพียงชั่วคราวระยะเวลา
 30 วัน ที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 กำหนดไว้เท่านั้น เมื่อพ้นจากระยะ
 เวลานี้ไปแล้ว ก็จะต้องดำเนินการบังคับเอาค่าปรับจากจำเลยโดยเร็ว รวมทั้งการ
 ให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับหลังจากครบกำหนดชำระค่าปรับแล้วมีลักษณะเป็นการ
 ทุเลาการบังคับคดี ซึ่งโทษปรับไม่มีบทมาตราใดให้ทุเลาการบังคับไว้เลย ในทาง
 กลับกันบางท่านเห็นว่าศาลสามารถอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้ โดยเห็นว่าการ
 การบังคับคดีให้เสร็จเด็ดขาดไปเลยนั้น มาตรา 245 แห่งประมวลกฎหมายวิธี
 พิจารณาความอาญา ให้กระทำโดยไม่ชักช้าต่อเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วเท่านั้น การจำคุก
 หรือการกักขัง ระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุด เป็นการที่ศาลกระทำไปตามที่กฎหมาย
 อนุญาตไว้ในระหว่างนั้นเท่านั้น แม้จะครบกำหนด 30 วัน หรือคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้า
 ศาลยังเห็นมีเหตุอันสมควรให้ผู้ต่อโทษผ่อนชำระค่าปรับออกไป ศาลก็มี
 อำนาจอนุญาตได้ โดยยังไม่ทำการยึดทรัพย์ หรือกักขังในทันทีที่ครบกำหนด 30 วัน
 การขยายหรือย่นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ในการบังคับคดีซึ่งเป็นลักษณะวิธี
 พิจารณาศาลอาจทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23
 อาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 นอกจากนี้ก็มีแนวคำ
 วินิจฉัยของศาลฎีกา ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1579/2521 โดยศาลเห็นว่า การที่ศาล
 จะผ่อนให้จำเลยชำระค่าปรับช้าเร็วเพียงใด เป็นการใช้ดุลพินิจตามความยุติธรรม
 และความเหมาะสมในการให้รอการบังคับไว้ยังไม่ทำการยึดทรัพย์จำเลยและการ

ที่จำเลยขอผ่อนชำระค่าปรับจะถือว่าจำเลยไม่ชำระค่าปรับนั้นไม่ได้ จากแนวคำวินิจฉัยของศาลเห็นได้ว่าศาลได้อาศัยการตีความในการให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้ ทั้งนี้ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญายังมิได้มีบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้อย่างชัดเจนโดยตรงแต่ประการใด ต่างกับกฎหมายของต่างประเทศ ที่ได้กำหนดให้อำนาจศาลในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

ดังนั้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่จำเลย ในกรณีที่จำเลยเป็นคนที่มิฐานะยากจนและต้องโทษปรับ การชำระค่าปรับก็ต้องอาศัยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ที่ได้กำหนดให้จำเลยต้องชำระค่าปรับภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน หากว่าจำเลยไม่สามารถนำค่าปรับมาชำระต่อศาลได้ก็ต้องอุทธรณ์ หรือกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งในทางปฏิบัติศาลจะให้การกักขังจำเลยแทนค่าปรับ เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษปรับ จำเลยจะขอผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดๆ ต่อศาลภายหลังสิ้นกำหนด 30 วันแล้วก็ไม่อาจทำได้ เนื่องจากกฎหมายอาญามิได้กำหนดให้จำเลยกระทำการเช่นนั้นได้โดยตรงแต่อย่างใด ดังนั้น ในกรณีที่จำเลยเป็นคนยากจน ไม่สามารถจะนำค่าปรับมาชำระต่อศาลได้ทันในกำหนดก็ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงการต้องถูกกักขังได้ ในขณะที่จำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี การลงโทษปรับอาจจะไม่กระทบต่อฐานะทางการเงินของจำเลยได้มากนัก ทำให้จำเลยไม่รู้ลึกถึงความผิดที่ตนกระทำ และไม่เกรงกลัวต่อโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งอาจทำให้การบังคับโทษปรับไม่เกิดประสิทธิผลได้ ดังนั้น ในกรณีที่จำเลยมีฐานะทางการเงินไม่ได้ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ทันที แต่เห็นว่าจำเลยยังมีทางที่จะชำระค่าปรับได้หากผ่อนเวลาให้จำเลยออกไป ก็ควรที่จะให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับไว้ให้ชัดเจนโดยตรง เพื่อจะไม่ต้องอาศัยการตีความในการใช้กฎหมายและเป็นการให้ความเป็นธรรมให้แก่จำเลยอีกประการหนึ่งด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการในการนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ ก็โดยการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรา 29 ให้อำนาจศาลมีดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดๆต่อศาลไว้ให้ชัดเจนโดยตรง ทั้งนี้ อำนาจการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับนั้นให้รวมถึงอำนาจในการใช้ดุลพินิจในศาลชั้นต้นด้วย เพื่อให้มาตรการการผ่อนชำระค่าปรับสามารถนำมาใช้ได้ทันทีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษปรับจำเลยโดยไม่ต้องรอให้มีคำพิพากษาถึงที่สุดเสียก่อนแต่ประการใด โดยใน

การที่ศาลอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับนั้น ศาลอาจจะใช้มาตรการอื่นใด หรือจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ๆ ประกอบตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้ ในกฎหมายของบางประเทศก็กำหนดให้ศาลสามารถนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ควบคู่กับการอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับด้วย ส่วนกรณีของประเทศไทย ยังมีได้มีบทบัญญัติให้นำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ในกรณีที่ศาลลงโทษปรับจำเลยได้ เพื่อให้การบังคับโทษปรับมีประสิทธิภาพจึงควรที่จะมีการเพิ่มเติมกฎหมายอาญามาตรา 56 ให้ครอบคลุมถึงกรณีที่ศาลลงโทษปรับจำเลยด้วย ในกรณีที่จำเลยเป็นคนยากจนไม่สามารถที่จะชำระค่าปรับได้ทันในกำหนดเวลาและต้องการจะขอผ่อนชำระค่าปรับต่อศาลจำเลยก็อาจทำคำร้องขอผ่อนชำระต่อศาลได้ภายหลังที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษปรับแก่จำเลยแล้ว โดยคำร้องของจำเลยต้องแสดงเหตุผลประกอบถึงเหตุที่อ้างว่าไม่อาจจะชำระค่าปรับได้ในกำหนด ทั้งนี้ ศาลอาจจะทำการไต่สวนความจริงโดยให้จำเลยแสดงเหตุผลและหลักฐานประกอบการพิจารณาก่อนที่ใช้ดุลพินิจอนุญาตตามคำร้อง หรือในกรณีที่ศาลเห็นเองจากพยานหลักฐานระหว่างการพิจารณาว่าจำเลยไม่อาจที่จะชำระค่าปรับได้ทันในกำหนด กรณีนี้ ในขั้นทำคำพิพากษา ศาลสามารถใช้ดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดๆ โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ประกอบด้วยก็ได้ ซึ่งศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษานั้นเองในตอนทำคำพิพากษา ทั้งนี้ การอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับนั้นใช้ได้กับจำเลยที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษา ทั้งกรณี จำเลยเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย ส่วนการผ่อนชำระค่าปรับในชั้นเจ้าพนักงานนั้นแม้กฎหมายจะให้อำนาจในการเปรียบเทียบปรับด้วยก็ไม่อาจจะกระทำได้

ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุผลทั้งหลาย ดังกล่าวมานี้ จึงเห็นว่า ควรจะนำมาตรการในการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ในประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตาม ควรอยู่ภายใต้ข้อจำกัด หรือเงื่อนไขบางประการ ซึ่งในขั้นนี้ผู้เขียนขอเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 29, ของประมวลกฎหมายอาญาให้อำนาจศาล ในการที่จะอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับไว้ให้ชัดเจน ซึ่งผู้เขียนขอเสนอไว้ดังนี้

มาตรา 29

"ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา 24 มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ"

มาตรา 29 ทวิ

"ก่อนศาลพิพากษาลงโทษปรับ ศาลนั้นเองหรือจำเลยร้องขอภายหลังมีคำพิพากษา เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะ ความร้ายแรงของความผิดและฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยแล้วเห็นว่าจำเลยไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้ทันในเวลาที่กำหนด ศาลจะอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับโดยนำค่าปรับมาชำระต่อศาลเป็นงวดๆ ภายในกำหนดเวลาที่สมควรก็ได้ และหากปรากฏต่อมาว่าฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยดีขึ้น หรือจำเลยผิดนัดไม่ยอมชำระค่าปรับตามงวดที่กำหนด ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนคำสั่งอนุญาตนั้นเสียและบังคับค่าปรับทันที ทั้งนี้โดยวิธีการยึดทรัพย์สินหรือการกักขังแทนค่าปรับ

ในการอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับตามวรรคก่อนนั้น ศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดๆประกอบ ตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้"

2. ควรบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมาย ให้ศาลสามารถนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้กับโทษปรับได้ด้วย เพื่อให้การบังคับโทษปรับมีประสิทธิภาพมากขึ้น